

Diana CIORBAGIU-NAON

Importanța operei *Pedagogul* a lui Clement Alexandrinul
pentru cateheza creștină

Diana CIORBAGIU-NAON

Importanța operei
Pedagogul
a lui Clement Alexandrinul
pentru cateheza creștină

Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2015

Referent științific:

Conf.univ.dr. Ioan I. BĂJĂU

Copyright © 2015 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIORBAGIU-NAON, DIANA

Importanța operei Pedagogul a lui Clement Alexandrinul pentru cateheza creștină / Diana Ciorbagiu-Naon. - Craiova : Universitaria, 2015

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-0977-8

281.912 Clement, T.F.

929 Clement, T.F.

I. Viața și opera lui Clement Alexandrinul

1. Viața

Clement Alexandrinul, „tipul desăvârșit al umanistului creștin”¹, numit și Titus Flavius Clemens, născut în jurul anului 150 la Atena, este, după Origen, reprezentantul cel mai de seamă al Școlii catehetice din Alexandria Egiptului².

Încă din anii tinereții, el a căutat cu ardoare profesori vestiți, de la care să-și potolească setea de cunoaștere. A fost ucenicul lui Panten. Nu se știe cum s-a convertit, dar se pare că faptul acesta nu este străin de profesorul lui, Panten³. Istoricul ieronim crede că scriitorul alexandrin a fost chiar preot.

A desfășurat o amplă activitate misionară. A avut o cultură vastă. A fost plin de râvnă apostolică. În jurul anului 200 a devenit conducătorul Școlii catehetice a Alexandriei.

Referitor la activitatea catehetică, se pare că era strâns legată de preocuparea exegezei Sfintei Scripturi, dar și de studiul culturii profane, pregătind pe ascultători pentru primirea Tainei Sfântului Botez.

---

¹ G. Bardy, *La vie spirituelle d'a pres les Peres des trois premiers siecles*, Paris 1936, p. 185

² Pr. Ioan M. Stoian, *Dicționar religios*, Editura Garamond, București (fără an), p. 61

³ Pr. Dr. Ioan L. Băjău, *Predica în slujirea, dreptei credințe în primele patru veacuri*, Craiova 1997, p. 107

La câțiva ani după aceea, în jurul anului 203-204, când persecuția lui Septimiu Sever s-a dezlănțuit, Clement s-a refugiat în Capadocia, adormind înainte de anul 215⁴.

2. Opera

Opera lui Clement Alexandrinul este vastă. Ea arată grija față de catehumeni și ceilalți ascultători ai săi, mulți dintre ei oameni de cultură. Era un savant adevărat, preocupat de ceea ce gândeau contemporanii săi, inclusiv cei care studiau filosofia, poezia și altele.

Clement Alexandrinul a adus știința în Biserică, considerând-o ca fiind colaboratoare și ajutătoare a revelației dumnezeiești. Preocuparea pentru studiul Sfintei Scripturi este evidentă. Opera lui Clement Alexandrinul este plină de citate din Vechiul Testament și Noul Testament, dar și din cele mai cunoscute opere clasice filosofice. Nu lipsesc reflexiile și concluziile. Se pare că nu s-a servit de florilegiile care circulau atunci, ci a cunoscut operele în original.

Cele mai importante opere ale lui Clement Alexandrinul sunt următoarele:

1) *Cuvânt îndemnător către greci sau Protrepticul*, în 12 capitole, sub formă de apologie. Îndeamnă pe păgâni să se convertească la creștinism, sub conducerea Logosului⁵.

---

⁴ Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Patrologie*, vol. 11, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București 1985, p. 243-245

⁵ Pr. Dr. Ioan L. Băjău, *Predica...*, *Op. cit*, p. 108

2) *Stromatele*, sau *Covoare*, în opt cărți. Este lucrarea capitală pentru problematica și cugetarea autorului⁶. La Eusebiu al Cezareei poartă titlul: *Covoare de Comentarii științifice după adevărata filosofie, de Titus Flavius Clemens*.

Nu utilizează doar argumente din Sfânta Scriptură, ci și de la greci, când ei au spus ceva util. Vorbește de raportul dintre credință și filosofie, despre cunoaștere, despre căsătorie și martiriu etc.

3) *Ce bogat se va mântui?*, o omilie în care arată că bogăția nu este un rău, o piedică în calea mântuirii.

Mai sunt și alte opere ale lui Clement Alexandrinul, de mai mică importanță.

3. Opera Pedagogul

Această operă are trei cărți și continuă Protrecticul. Prima carte are 13 capitole. Vorbește despre metoda pedagogiei, în general. Arată cine sunt copiii și rolul iubirii în pedagogia creștină⁷. Cărțile a II-a și a III-a au câte 12 capitole. Vorbesc despre viața zilnică, despre educația morală și socială etc. Se arată care este adevărata frumusețe. Izvoarele

---

⁶ Clement Alexandrinul, *Scrieri*, partea a doua, trad. de pr. Dumitru Fecioru, în P.S.B. voi. 17, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București 1982, p. 11 și urm.

⁷ Pr. Prof. Nicolae Petrescu, *Catehetica*, Manual pentru seminariile teologice, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București 1978, p.37

Pedagogului sunt Sfânta Scriptură și unii autori, ca Platon, Heraclit sau Plutarh⁸.

Așadar, lucrarea este destinată instrucției catehumenilor. Specialiștii sunt de părere că *Pedagogul* a fost compus în timpul când dădea la Alexandria instrucțiuni catehumenilor.

Referiri în alte opere ale lui Clement, despre Pedagogul său, se află în *Stromate* (VI). Înseamnă că Pedagogul este scris înainte de anul 193, când a început lucrul la *Stromate*.

Între scriitorii bisericești care amintesc de opera aceasta se pot enumera: Eusebiu (*Istoria bisericească* VI, 13), Ieronim, Fotie (cod. 110)⁹.

Dascălul care învață în această instituțiune vastă ca și lumea, este conducător al neamului omenesc¹⁰. Se pare, după alții, că *Stromatele* III și IV, împreună cu *Pedagogul* nu a fost scris în Alexandria, ci în Orient, în refugiu, sub protecția lui Alexandru al Cezareei și Ierusalimului, care-l aprecia pe Clement. De aceea, scrierile din acest timp au o limbă mai bogată, un plan mai îngrijit, grijă pentru ortodoxia gândului și pentru nevoile sufletești ale ascultătorilor.

Limba lui Clement arată diversitatea preocupărilor. În primele cărți se simte influența sofisticii, cu preocupările pentru frumusețea limbajului. Limbajul acesta este ales cu grijă, propunându-și să fie universal. Cu timpul, Clement a renunțat la

---

⁸ Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Op. cit.*, p. 245-251

⁹ Diac. Ioan Gheorghiu, *Clement Alexandrinul, Viața și operele sale*, București 1900, p. 38-39.

¹⁰ Freppel, *Clement d'Alexandrie*, Paris 1866, p. 157

căutarea expresiei retorice, preferând pe cea poetică. A acordat mai mare atenție conținutului decât formei și cuvântului.

Citatele sunt, în general, din memorie. Adesea, frazele Vechiului și Noului Testament se contopesc, pierzându-se din vedere când vorbește unul, când celălalt. Nu de puține ori citează pe filosofi, mai ales pe Platon. În general, se poate spune că domină preocuparea învățătorului, a îndreptătorului de moravuri, care slujește adevărul, spre binele celor cărora se adresează.

